
Stakkels Kaj

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Stakkels Kaj

4

Stakkels Kaj

Stakkels Kaj

Stakkels Kaj

Af Sognepræst Kaj Munk

JP. d.2.4.39[1]

JEG KENDER i en Stationsby en Jurist, der ikke kan blive træt af at beundre Adam Homo. "Pokkerme ikke til at forstaa" - ja, han siger nu ikke Pokkerme, men jeg kan ikke skrive den fulde Sandhed, for saa retter Redaktionen af Hensyn til Læserne - "saa tykt et Bind og saa ene Vers fra Ende til anden!" Hvad vilde denne Litterat ikke have følt for Knuth Becker, hvis Kai Götsche havde bevæget sig igennem Verden paa rimede Rytmer i Stedet for Prosaen.

Tredie Bind af "Uroligt Foraar" er kommet, og det er Bind Nr. jeg ved ikke hvor utroligt meget af det samlede Værk. Kritikerne begynder at hænge med Ørene, og man kan ogsaa nok have lidt ondt af dem, der ikke længere kan faa mere end een Spalte til Omtale af denne bestandig og bestandig genkommende Jordrystelse, og som for den sølle Spaltes Skyld maa arbejde sig over mindst en 300 tætskrevne Sider. Men vi andre, der læser en Bog, ikke for at anmelde den, men for at læse den, er Knuth Becker formelig hengivne for, at et Talent af hans høje Karat har jydsk Stædighed nok til at try and try and try again. Og vi ønsker, at Forfatteren maa blive 80 Aar og aldrig skrive om andet end Kai og bevare sin Energi og gaa frem i Kunstlødighed, som han er gaaet det stadig fra Bind til Bind, indtil det sidste, hvor han er godt paa Vej til Rekordindehaver som Hjertekender, og hvor han triumferer som Sprogmeister.

Jo dybere et aandeligt Arbejde gør Indtryk paa en, des mere reagerer man med det og imod det. Et Værk som dette af en saadan Vægt og oven i Købet af Samtidighed fremkalder sammen med Beundringens Solskin Byger af Indvendinger. Maaske vi skal begynde med Bogens Skildring af Forholdene i Hæren. Handlingen foregaar godt nok for en 20-30 Aar siden, men intet faar Lov at tyde paa, at det ikke for den Sags Skyld saamænd gerne kunde være i Dag. Men det er ikke rigtigt. Det gaar ikke saa djæveligt til ved Militæret nu. Naturligvis, det at springe Soldat skal være en Hærdringsproces. Der skal ikke tages med Fløjlschandsker. I vort Slendriansfolk er det af stor Betydning at opleve en Periode, hvor Slendrian ikke er taalt. Og skulde Militæruddannelsens Legen Krig en Dag blive Alvor, var der gjort de unge Mennesker en gruelig Bjørnetjeneste, om man ikke fra første Færd havde taget Legen alvorligt. Men heraf følger dog ikke Nødvendigheden af at betragte Mandskabet som urene Dyr og tidligt og silde vrænge Kæft over dem som - med et fortrinligt Udtryk af Becker - fra et Udstødningsrør, hvis Motor gaar paa Olie fra Helvede. Er der synderligt tilbage af den Tone endnu i den danske Hær, vil denne Bog med Guds Hjælp være kraftigt medvirkende til at faa disse uhumske Rester til at forstumme. Men som sagt, jeg kender lidet til, at de Menige vender hjem, ladet med Had til de Overordnede og med en Følelse af at være undsluppet Helvede. Snarere tværtimod, vil jeg sige.

Det var Sabelen. Saa kommer vi til Alteret. Og her vil vi begynde med en Tak. Hvad

Becker formaar at se hos ”Troen”, ogsaa af godt, det er ikke helt lidt. Og det er vi sandt at sige ikke forvænnet med. Der er nu allerførst Bedstemor Paysen. Hvad ser vi der? Pludselig har Knuth Becker Hjertervarme - den kniber det ellers noget med - Hjertervarme saa rig og ren som den unge Andersen Nexø. Men hvordan gaar det dog til, at Kai gaar hjemme 75 Sider midt i Bogen og ikke een eneste lille Scene inde hos Bedstemor? Der er vi blevet snydt. Men vi har hende i Brevene. Og Bedstemor Paysen - ja, hun er jo saadan, at hun alene retfærdiggør den kristne Kirkes Tilstedeværelse her paa Jorden med Inkquisitionen og Jesuitterne inkl. endda. Alt forladt. For Bedstemor Paysen er vidunderlig. Ens Liv er blevet rigere, er blevet mere værd for en, fordi man har lært hende at kende. Hun er Kærlighedens skrøbelige Magt her i Verden, den, der ikke udretter noget mellem alle disse brølede Diktatorer, og den, der ikke forstaar noget videre af det hele, og den, der trods alt slet ikke kan lade sig lave om paa, og som gør, at saa er dog Livet til at holde ud. Og saa er hun min Salighed Tysker.

Men ellers er der ikke just ruttet med, hvad der er givet ”Troens Folk paa Jord”. 79 beder Aftenbøn ned i Tæppet 14 B, 3 K. Han er troværdig nok, men hvorfor saa lidt om ham? Der er fortalt saa meget om de andre. Henrivende maliciøst er K. F. U. M.’erne Bob og Jas og Charles udleveret, og det er jo ogsaa sandt nok, at der er uhumske Snedkersvende, der har Fornøjelse af at belure bag et Gardin, at en intetanende Pige klæder sig af om Aftenen. Men der er ogsaa dem, der ikke har det. Vær flink, og fortæl os lidt om dem næste Gang!

Et Tegn paa Mesterskab er det, som Becker spiller med sine Figurer, kan dem udenad, aldrig fortæller mere om dem, end han ved, men ogsaa ved meget, ser dem skarpt baade indefra og udefra og holder dem straalende klar af hinanden. Kun en enkelt Gang kan saadan noget passere ham som med et 5 Siders Melletrum at faa udstyret to forskellige Mandspersoner med lange Hesteansigter. Og hvor ved han nu fra, at et tykt rødblisset Ansigt snærper med Næsen! Storartet, ikke sandt! Man ved ikke, hvad det er at snærpe med Næsen, men man ved, at den Slags Ansigter gør det. Hans Billedsprog er af slaaende Kraft, hans Udtryk af en ofte forfærdende Oprindelighed. Det kan en sjælden Gang ske, at han bliver søgt, een eneste Gang direkte smagløs. Getsemanisk vilde man godt have været foruden som Betegnelse for Sergenternes Sved under Øvelse i Lyngen. Og saa er han morsom, et underfundigt, virilt Lune, der kan sætte de mest tosset modsatte Begreber klods opad hinanden, saa Tarmene slaar en Koldbøtte inde i Læseren, eller der kan hage sig fast i en enkelt Replik, bare en 3-4 Ord, bare et enkelt, noget, der ikke har noget videre i sig til at begynde med, men som stikkes ud saa tit og saa tit, at tilsidst Ligger baade Sol og Maane og Stjerner deri. Men han er mere end morsom, han er ogsaa sentimental, rettelig forstaaet: de blødeste bløde Toner kan hans Stemmebaand svinge med; trods hans stadige Omgang med disse ølosende og edsvovlende Svende, der i Flaben med Forkærlighed henholder sig til Menneskets nedre Organer, ved han dog godt, at Kvinden er noget usigeligt mere end Underkrop. Og hør, hvilke Ord han har om Danmark - und mig den Glæde at skrive dem af:

Han runder rask Indhegninger med man-gnubbende Plage, skolegaardstøsedede med Pan-dehaaret i Urede ned over ædle Øjne løfter de, vejrende, kysseligt bløde Muler paa slanke

Halse og ser nysgerrigt efter Cyklisten.

Og videre skrider Beretningen om denne Becker Prins af Danmark, denne Ridder af den bedrøvelige Skikkelse, som selv Forfatteren engang midt i Bogen ser sig gal paa, saa han glemmer sin hele Stil og Skik og springer ind paa Side 246 og kalder ham personligt for Götsches fulde og dumme Søn. Og det er jo, hvad Kai er, ondt er der ikke i ham, og saa er han saa langt fra, og netop derfor ... da han møder Skøgen ... ogsaa det mestrer Becker, den hæslige Tragedie. Man vaander sig, mens man læser det, man kan næppe holde det ud til Ende. Og man spørger sig selv, hvor meget der er Type i dette, og man vover ikke Svaret. Hvordan den civiliserede Verdens Ungdom indvies i "Mysteriet", det ligger utvivlsomt for et uhyggeligt Procenttal langt under Dyrenes og Naturfolkenes Stade. Der findes "Vilde", hos hvem de just kønsmodne Ynglinge ved en Slags Konfirmation faar deres Brude udleveret til Ægteskabsindgaaelse straks i hele Stammens Paasyn ... og det vover vi Europæere at kalde "stødende efter vore (!) Begreber". - Nu, ogsaa denne Brønd af Dybsens Nød kommer Kai op af igen, og i de bitre Stunder derefter – selv det magter Becker, selv Patos og under disse Forhold Patos! – faar et Vildfugletræk i Natten Navnet Gud til at suse i Kais Sind.

Jeg vil ærligt talt sige - smil bare haansk ad mig - at jeg bryder mig ikke om, at unge Piger skal læse Becker. Gud forlade mig mine Synder, saa romantisk er jeg. Men alle andre voksne Mennesker skal læse ham. Og især Lærere og Præster. Vi skal af denne fantastiske Husker og Iagttager og mesterskabsbesiddende Gengiver have at vide, hvor lidt vi er værd - hvordan de unge gaar lige fra os ud i Verden og gør alt det, vi i en 7-8 Aar har lært dem, at de ikke maa; fordi saadan gør Verden. Og saa skal vi blive fortvivlede og ikke vide vore levende Raad. Naar vi saa ligger der, vil *Gud* kalde paa os: "Op! ser I ikke, hvordan derude i Idyllen Danmark dejligst Vang og Vænge gaar selve I den lede Satan rundt. Naa! Op, I Kristne, ruste eder, Kristi Kæmper, ud paa Vagt!"